Газета издается на балкарском языке с 1924 года.

Интернет-версия: gazeta.zamankbr.ru

gazeta_zaman

ЗАМАН

Орта кюн, башил ай (январь), 27, 2022 жыл

№ 8 (21053)

КЪАБАРТЫ-МАЛКЪАР РЕСПУБЛИКАНЫ ПАРЛАМЕНТИНИ ЭМ ПРАВИТЕЛЬСТВОСУНУ ГАЗЕТИ — ВРЕМЯ — ГАЗЕТА ПАРЛАМЕНТА И ПРАВИТЕЛЬСТВА КАБАРДИНО-БАЛКАРСКОЙ РЕСПУБЛИКИ

КЕНГЕШ

Коронавирус бла байламлы халны контрольда тутаргъа, болушлукъну терк тапдырыргъа буюрулгъанды

КъМР-ни Башчысы **Казбек Коков** бу кюнледе бардыргъан кенгешде сёз Къабарты-Малкъарны жеринде коронавирусну жайыла барыууна къажау кюрешни юсюнден баргъанды. Сюзюуге КъМР-ни Правительствосуну Председатели **Мусукланы Алий**, КъМР-ни Башчысыны Администрациясыны таматасы **Мухамед Кодзоков**, Роспотребнадзорну КъМР-де Управлениясыны оноучусу Жирослан Пагов, КъМР-ни Правительствосуну Председателини орунбасары **Марат Хубиев**, КъМР-ни саулукъ сакълау министри **Рустам Калибатов**, КъМР-ни жарыкъландырыу, илму эмда жаш тёлюню ишлери жаны бла министри **Анзор Езаов** къатышхандыла.

Республикада эпидемиология халны юсюнден билдире, Жирослан Пагов школчуланы арасында ОРВИ-ден бла жангы коронавирус инфекциядан ауругъанланы саны терк ёсгенин чертгенди. Ол айтханнга кёре, арт ыйыкъда башында айтылып келген къауумну арасында ауругъанланы саны 54 процентге кёбейгенди. Аны бла байламлы Оператив штаб 1-8-чи эмда 10-чу класслада окъугъанланы 26 январьдан 6 февральгъа дери солургъа жибериуню тюзге санагъанды. 9-чу эмда 11-чи класслада уа окъутуу очный амал бла бардырыллыкъды.

Андан сора да, къошакъ билим берген учреждениялада дерсле болжаллы халда тохтатыллыкъдыла. Алай бла, 102 мингден аслам школчу эки ыйыкъ чакълы бирни юйлеринде турлукъдула. Дагъыда узакъдан окъутуу амалгъа орта профессионал билим берген учреждения да кёчюрюледиле. Аллай мадарла адамла бир бирлери бла азыракъ тюбешир эмда бир бирге аурууну жукъдурмаз ючюн этиледиле.

Кенгешде организацияда санитар-эпидемиология излемле къалай толтурулгъанларына контроль этиллигини юсюнден да айтылгъанды. Иш бериучюле, онг болгъаны къадар, ишчилерин юйлеринден ишлерча этерге керекдиле. Ишчи кенгешлерин да видеоконференция халда бардырыргъа тийишлиди. Къырал учреждениялада да инсанла бла тюбешиуню болжаллы халда тохтатыргъа тюшерикди. Документле да «бир терезе» деген амал бла электрон халда алынырыкъдыла.

Рустам Калибатов а КъМР-ни Саулукъ сакълау министерствосуну колцентрини иши тирилтгенин билдиргенди. Бир кёп каналлы ызгъа («122») Нальчикни поликлиникалары, жангы коронавирус аурууну тохташдыргъан эмда андан бакъгъан амбулатор арала къошулгъандыла. Районлада поликлиника бёлюмлени къошууну мадарлары этиледиле. Медицина болушлукъ керек болгъанла «122» номерге хакъсыз сёлеширге неда амбулатор аралагъа барыргъа боллукъдула.

Казбек Коков коронавирус бла байламлы халны дайым да контрольда таргъа, медицина болушлукъ излегенлеге аны терк тапдырыргъа буюргъанды.

МУНИЦИПАЛ САГЪАТ

Вакцинацияны магъаналылыгъын энтта да эсге салгъанды

Казбек Коков кезиулю «муниципал сагъатны» узакъдан ётдюргенди. Аны ишине КъМР-ни Правительствосуну Председатели **Мусукланы Алий**, КъМР-ни Башчысыны Администрациясыны таматасы **Мухамед Кодзоков**, КъМР-ни Правительствосуну Председателини биринчи орунбасары **Муаед Кунижев**, КъМР-ни Правительствосуну Председателини орунбасары **Марат Хубиев**, министерстволаны бла ведомстволаны оноучулары, жер-жерли администрацияланы башчылары да къатышхандыла.

Тюбешиуню башлай, КъМР-ни Башчысы республикада коронавирусдан ауругъанланы саны ёсгенине эс бургъанды. Аны бла байламлы халкъны саулугъун тинтиу жаны бла ишни кючлендирирге керек болгъанын чертип айтханды. Аны ючюн 100 минг чакълы тест-система алыннганын да билдиргенди.

Госпитальлагъа тюшгенлени саны артыкъ бек ёсмегени да белгиленнгенди. Стационарлада бюгюнлюкде 500 чакълы адамгъа багъылады. Алай амбулаториялагъа бютюн уллу ауурлукъ жетеди. Шёндю алада 6758 саусуз, ол санда 2567 сабий кеслерине къаратадыла. «Поликлиникала жетишедиле», - деп, Казбек Коков терк медицина болушлукъ берген службагъа бла Саулукъ сакълау министерствосуна телефон бла сёлешгенлени саны иги да ёсгенине эс бургъанды. Аны бла байламлы правительствогъа «122» кол-центрни ишин тирилтирге буюргъанды. Жер-жерли администрациялагъа да муниципалитетлени жерлеринде поликлиника бёлюмлеге болушлукъгъа женгил автомобильле бёлюню къайгъысын кёрюрге кереклиси айтылгъанды.

Казбек Коков дагъыда коммунал службаланы, ара транспортну ишлерине контрольну кючлендирирге буюргъанды, вакцинацияны бардырыуну магъаналылыгъын да эсге салгъанды.

Жыйылыуда муниципал бюджетле къалай толтурулгъанларыны юсюнден **Елена Лисун** доклад этгенди. Мусукланы Алий а федерал эмда республикалы проектледе белгиленнген ишлени толтуруу къалай къуралгъаныны юсюнден билдиргенди. Ол айтханнга кёре, быйыл муниципалитетледе «Хар сабийни жетишими», «Маданият болум», «Хунерлиле», «Тап шахар болумну къурау», «Жашау этерге жарамагъан юйлени азайта барыу» дегенча проектле бардырыллыкъдыла. Февральны ортасына дери аланы толтуруугъа ахча алыр ючюн министерстволаны бла муниципал къуралыуланы араларында келишимле этилип бошаллыкъдыла.

Ахырында Казбек Коков бюджет политиканы игилендириу, финанслагъа муниципал даражада башчылыкъ этиу, федерал эмда регион проектлени муниципалитетледе бардырыуну къурау бла байламлы буйрукъла бергенди.

КъМР-ни Башчысыны бла Правительствосуну пресс-службасы.

Тежеу

Казбек Коков республиканы жаш тёлюсюн Россейли студентлени кюню бла алгъышлагъанды

«Студент заман – адамны жашауунда унутулмазлыкъ кезиуледен бириди. Ол къадалып окъууну, жууаплылыкъны сезиуню, инсанлыкъны тохташыууну, ахшы муратланы, уллу планланы бла таукел башламчылыкъланы заманыды.

Къабарты-Малкъар студент жаш тёлюсю, аны окъууда жетишимлери, илмуда, чыгъармачылыкъда бла спортда хорламлары бла ёхтемленеди. Сизни инсанлыкъ, социал эмда жамауат ишлеге тири къатышханыгъыз тюрлю-тюрлю бёлюмледе хайыр келтиреди. Аны ючюн сизге жюрек ыразылыгъымы билдиреме, муратларыгъызгъа итиниугюзге, хар тюрлю башламчылыкъларыгъызда да жамауат, къырал да болушлукъ этериклерине ийнандырыргъа сюеме.

Къыралны келир заманы ма сизге кёре боллукъду да, сиз Россей кючлю болур эмда жашнар ючюн къолугъуздан келгенни аямазлыгъыгъызгъа ышанама. Къабарты-Малкъарны студентлери, къыралны эмда гитче ата журтларыны къадарлары ючюн жууаплы болгъанларын ангылап, кеслерини хунерликлерин анга деп жаратырлыкъларына, билимлерин, кюч-къарыуларын да туугъан республиканы бла саулай Россейни айнытыуда хайырланырыкъларына ишексизме.

Жюрегими терининден алгъышлап, сизни барыгъызгъа да кийик саулукъ, окъууда жетишимле тежейме. Хунерлигиз таркъаймасын, бар муратларыгъыз да толсунла!» - деп жазгъанды Казбек Коков социал сетьде кесини энчи бёлюмюнде.

Акция

Баш белгиси – гыржын туурамчыкъ

КъМР-де «Ёлюмсюзню чеклеринде» эсгериу акция бардырыллыкъды. Ол Ленинград блокада кетерилген кюннге жораланады.

Бу жумуш Уллу Ата журт урушну жылларында блокадагъа тюшген Ленинградны мамыр халкъыны жигитлигини, шахар сынагъан азаплыкъны эсгертир мурат бла къуралады.

27 январьда – Ленинград душмандан эркин этилген кюн – къыралда «Блокадалы ётмек» битеуроссей акция къураллыкъды. Аны баш белгиси «Блокадалы ётмек» боллукъду. Шахар душманны къуршоуунда болгъан кезиуде хар инсаннга кюннге жаланда 125 грамм къара гыржын жетгенди.

Республиканы культура, билим бериу учреждениялары анга аталып ушакъла, тарых дерсле, китап кёрмючле, башха жумушла къураллыкъдыла. Окъуучулагъа «Жила-была девочка», «Спасти Ленинград», «Коридор бессмертия» кинола кёргюзтюллюклери да белгиленеди.

ТИКАЛАНЫ Фатима хазырлагъанды.

Жазылыу - 2022

Газетни тёрт айгъа алыргъа онг барды

Хурметли жамауат! «Заман» миллетибизни жангыз газетиди. Аны бетлеринде малкъар халкъны маданият хазнасыны, тарыхыны, бюгюннгю жашауну, белгили эм айтхылыкъ адамларыны, жетишимлерибизни эмда жарсыуларыбызны юсюнден басмаланнган материалланы сиз бир башха изданияда табарыкъ тюйюлсюз.

Эсигизге салайыкъ, 2022 жылны экинчи жарымыны 4 айына газетге жазылыу Россейни почта бёлюмлеринде бардырылады. Аны багъасы **483 сом 20 капекди**.

Онлайн амалны хайырлана, изданиябызгъа жазылабыз дегенле бу адресни **https://podpiska.pochta.ru/press/** ачып, ол магъаналы жумушну алай этерге боллукъдула.

Алайды да, жазылыгъыз, билеклик этигиз газетибизге!

Мындан ары да ол сизни керти шуёхугъуз, огъурлу сёз нёгеригиз болур деп ышанабыз!

Бизни индексибиз – П 5893

СЫЙ БЕРИУ

Токумаланы Марат – даражалы премияны иеси

Алгъаракълада билдиргенибизча, Токумаланы Марат Онкологиядан бакъдыргъанланы «Здравствуй!» деген битеуроссей ассоциациясыны даражалы саугъасына тийишли болгъанды.

«Будем жить!» деген жыл сайын бардырылыучу даражалы премиягъа бизни республикадан ючеулен кёргюзтюлген эдиле. Жамауатны къол кётюрюуюню эсеплерине кёре, «Легенды в онкологии» деген номинацияда КъМР-ни Саулукъ сакълау министерствосуну 2-чи номерли онкология диспансерини хирургия бёлюмюню таматасы Токумаланы Жамалны жашы Марат сайланнганды.

Марат Жамалович Къашхатауда туугъанды. КъМР-ни Саулукъ сакълау министерствосуну онкология диспансеринде 1990 жылдан бери ишлейди, медицина илмуланы кандидатыды, бийик квалификация категориялы врачды. Анга «Къабарты-Малкъар Республиканы сыйлы врачы» деген даражалы ат да аталгъанды.

Токума улуну башчылыгъы бла башларында бла боюнларында кёпгенлери болгъан саусузлагъа операцияла кёп санда бардырыладыла. Арт жыллада уа уста врач лазер амалны да кенг хайырланады. Аны ишине ол жаргъан эмда бакъгъан саусузланы оюмларына кёре багъа бичерге боллукъду. «Марат Жамалович Аллах фахмуну къызгъанмай берген врачды! Мени баш иеми – Карданов Мусса Хажмусовични - ол дуниядан къайтаргъаны ючюн жюрек ыразылыгъымы билдиреме. Битеу юйюрюбюз бла да анга бийик усталыгъы эмда жан аурута билгени ючюн уллу ыспас этебиз. Саулукъ эмда узакъ ёмюр тежейбиз. Уллу хурмет бла Сима Карданова».

«Билимли врач, арый-тала билмеген, халал жюрекли адам! Крамарова Анна Георгиевнагъа къыйын операция этип, сау къалдыргъаны ючюн битеу юйюрюбюз да аны аллында баш урабыз!!!» «Токумаланы Маратха жюрек ыразылыгъымы билдиреме. Алтын къоллу врачды. Мен, Сатиева Залпа, Чеченден ма анга билип келгенме, манга ол операция этерин сюйгенме. Аны ахшылыгъындан энди хар затым да тапды. Аты уллу харфла бла жазыллыкъ адамды. Аны аллында баш урама. Кесине, юйюрюне да Аллах саулукъ берсин»... Врачха айтылгъан эм жазылгъан быллай ыспас сёзлени санап чыкъгъан къыйынды.

Аны бла да къалмай, Марат Жамалович республиканы медицина учреждениялары консультацияла береди, илму иш бла да кюрешеди, уллу сынауундан, усталыгъындан да башха врачлагъа юлюш этеди.

ЮСЮПЛАНЫ Галина.

27 январьда Ленинградны блокадасы кетерилгенди

Тёзюмлюкню бла чыныгъыулукъну, ышаныулукъну бла ётгюрлюкню 872 кюню бла кечеси

27 январьда Ленинградны, шёндюгю Санкт-Петербургну, блокадасы кетерилгенини кюню белгиленеди. Гитлерчиле къыралыбызны шимал ара шахарын къуршоугъа 1941 жылда 8 сентябрьде алгъандыла.

2 бет

Профессионалла

«Усталыкъ сайларгъа тюшгенде, медицинаны арсарсыз айыргъанма»

3 бет

Тенгими юсюнден сёз

Къолу – чемер, кёзю – жютю

«Таулу таудан тоймайды!»- дегенни кёп кере эшите турама. Бу сёзле Нёгерланы Казбекни жашау жолун толу ачыкълайдыла.

4 бет

ЖЫЙЫЛЫУ

Профилактика мадарла хайырлылыкъларын кёргюзтгендиле

КъМР-де МВД-да былтыр ведомствону ишини эсеплери чыгъарылгъандыла. Анга аталгъан кенгешге республиканы Башчысы **Казбек Коков**, Парламентни спикери **Татьяна Егорова**, баш федерал инспектор **Тимур Макоев**, право сакълаучу органланы келечилери къатышхандыла.

Жыйылыу видеоконференция амал бла бардырылгъанды, деп билдиргендиле бизге ведомствону пресс-службасындан.

Ич ишле министр полицияны генерал-майору **Василий Павлов** былтыр право низамны сакълаучула тамамлагъан жумушланы хайырындан республикада тынчлыкъ сакъланнганын, оператив болум игиленнгенин чертгенди.

Сёзлерине шагъатха министр быллай шартланы белгили этгенди: былтыр адамны саулугъуна билип ауур заран салыу жаны бла аманлыкъла 8 процентге, талаурла 29 процентге, тонаула 34 процентге, уручулукъ 6 процентге азайгъандыла, ол санда дистанция амал бла 31 процентге.

Сауутланы хайырланып этилген аманлыкъла 18 процентге аз болгъандыла. Оператив-тинтиу жумушланы кезиуюнде полициячыла кёп жылланы федерал эм халкъла аралы излеуде болгъан инсанланы тутхандыла.

Право сакълаучу башха органланы къуллукъчулары бла бирге полициячыла республикада наркотикле келтирилген 27 жолну ачыкълагъандыла. Ол санда регионла аралы наркотрафик чачдырылгъанды. Министрни айтханына кёре, жылны ичинде тамамланнган профилактика ишни хайырындан акъылбалыкъ болмагъанланы къатышыулары бла этилген аманлыкъланы 31 процентге къысхартыргъа къолдан келгенди. Жол-транспорт болумла, алада ёлгенле бла жаралы болгъанла да азайтылгъандыла.

Полициячылагъа къуллукъ этиуде тийишли амалла къурау жаны бла мадарла да толтурулгъандыла. Былтыр Россейни МВД-сыны «Прохладненский» муниципалитетле аралы эм Майский районда бёлюмлерине жангы административ мекямла берилгендиле. Аланы къурулушлары кёп жылланы битдирилмей тургъанларын, алай былтыр а аланы ахырына жетдирирге онг болгъанын айтханды Василий Павлов.

Аны бла бирге былтыр полициячылагъа 158 жангы транспорт берилгенди. Право низамны сакълаучуланы арасында коронавирус жукъгъан аурууну жайылыуун тыяр мурат бла Россейни МЧС-ини республикада бёлюмюнде ПЦП-лаборатория ачылгъанды. Ведомствону медицина онгларын игилендириуге энчи эс бурулады. Былтыр бёлюмге 53 миллион сом багъасы оборудование келтирилгенди.

Ишчи борчларын толтургъан кезиуде ёлтюрюлген полициячыланы юйюрлерине эмда ведомствону пенсиячыларына бла шёндю къуллукъ этген полициячылагъа жашау журтланы сатып алыргъа, неда ишлетирге социал болушлукъ этилгенди. Тёлеулени ёлчеми 60 миллион сомдан озгъанды.

Докладны сюзе, Казбек Коков былтыр право низамны сакълаучула эпидемиология болумну къыйынлыгъына да къарамай, жамауат тынчлыкъны, законлукъну сакълау жаны бла борчларын бет жарыкълы толтургъанларын белгилегенди.

Республиканы оноучусу мындан ары халкъны хыйлачылыкъладан сакълау жаны бла жууаплы ишни толтурургъа кереклисин чертгенди, ол санда информация технологияланы болушлукълары бла этилген бузукълукъладан. Андан сора да, жаш тёлюню арасында профилактика ишни тирилтирге кереклисине эс бургъанды:

- Экстремизмге къажау ишни андан ары толтурургъа керекди. Миллетчиликни, дин къаршылыкъны ниетлерине къажау турургъа, аланы жайгъанланы бузукълукъ ишлерин тохтатыргъа, жууапха тартыргъа керекди,- дегенди ол.

Кенгешни экинчи жарымында министерствону районлада бёлюмлерини таматалары ишлерини эсеплерин чыгъаргъандыла.

Ахырында жылны ичинде бютюнда жетишимли бёлюмге вымпел берилгенди. 2021 жылда Урван районда ОМВД-ны полициячылары башхаладан айырмалы болгъандыла.

Басмагъа **ТИКАЛАНЫ Фатима** хазырлагъанды.

27 ЯНВАРЬДА ЛЕНИНГРАДНЫ БЛОКАДАСЫ КЕТЕРИЛГЕНДИ

Тёзюмлюкню бла чыныгъыулукъну, ышаныулукъну бла ётгюрлюкню 872 кюню бла кечеси

27 январьда Ленинградны, шёндюгю Санкт-Петербургну, блокадасы кетерилгенини кюню белгиленеди. Гитлерчиле къыралыбызны шимал ара шахарын къуршоугъа 1941 жылда 8 сентябрьде алгъандыла.

Нева черекде орналгъан, дуния башында эм ариу шахарларыны тизмесине кирген Ленинградны къоруулау совет аскерлени хорламы бла бошалады. Алай бу къууанчлы ишге дери уа ленинградчыла ачлыкъны бла сууукълукъну, эркинликге итиниулюкню бла тёзюмлюкню, ышаныулукъну бла жигитликни 872 кюнюн бла кечесин сынагъандыла. Аны кезиуюнде шахарчыланы жартысы ачдан, сууукъладан жоюлгъандыла.

МАГЪАНАЛЫ ХОРЛАМ

Ленинград ючюн къазауатда хорлам Уллу Ата журт урушну тарыхында артыкъда магъаналыды. Жигит шахарны душмандан эркин этиу совет командованияны баш борчларындан бири болгъанды эмда сермешле къуршоуну биринчи кюнюнден да тохтамагъандыла.

1942 жылда жайда немисли командование Ленинград фронтда атышыуланы кючлерге оноу этеди. Немислиле шахарны схемасын хазырлап, артыкъда магъаналы, биринчилени санында жокъ этилирге тийишли мекямланы белгилейдиле.

Къуршоуну кезиуюнде, экспертле санагъанларыча, фашистле 150 минг артиллерия топ, 107 минг фугас топ атдыргъандыла. Аланы хатасындан 3 минг мекям жер бла тенг этилгенди. Алай ленинградчыланы жигитликлерини хайырындан баш магъаналы эсгертмеле, тарых мекямла сакъланнгандыла. Ол санда Аничков кёпюрден атланы эсгертмелери тешилип, ала жер тюбюне басдырылгъан эдиле.

Алай совет командование да кючлейди аскерлерин. Шахарны тийресинде 110 къоруулануы ыз къуралады, башха инженер мадарла толтуруладыла. Аланы хайырларындан а жашырынлай бир жерден башхасына кёчерге, резервлени келтирирге, разведканы къураргъа онг табылады.

1943 жылда 12 январьда Ленинград эм Волхов фронтла атышыуну башлап, душманны сюрюп, бир бирлерине 3 километрге жууукълашадыла. Къызыу сермешледен сора 18 январьда фронтла бирге къошуладыла. Ол кюн Шлиссельбург эмда Ладога кёлню кючнгъыш жагъасы эркин этиледиле. Алай бла Ленинград къырал бла байланады. Онжети кюнню ичинде уа темир эм автомобиль жолла салынып, шахарчыланы аш-суу бла жалчытыргъа, адамланы уруш бармагъан жерлеге кёчюрюрге онг къуралады.

Блокада 1944 жылда 27 январьда кетерилгенди. Бу хорлам ючюн Ленинградда ингирде 20 сагъатда 224 орудиядан 24 артиллерия залп бериледи.

БИТЕУХАЛКЪ БАЙРАМ

Ленинградны блокадасы чачдырылгъан кюн битеу халкъ байрамды дерге эркинбиз. Нек дегенде бу жигит шахарны къоруулаугъа совет къыралны битеу миллетлерини жашлары бла къызлары къатышхандыла. Аланы араларында уа таулу халкъны жигит уланлары да бардыла. Аладан ненчасы «Ленинградны къоруулагъаны ючюн» майдал бла саугъаланнганларын тюз тохташдыргъан да къыйынды. Болсада аллай онг барды – Россейни Къоруулау министерствосуну «Подвиг народа», неда «Память народа» сайтла жылдан-жылгъа жангы шартла бла толтуруладыла.

Алай, мени аппамы къарындашы Солтанча, Ленинградны эркинлиги ючюн къазауатда жоюлуп, басдырылгъан жерлери да белгили болмай къалгъан ненча жигит жашыбыз бардыла.

Ленинградны эркинлиги ючюн жанын-къанын аямагъанланы

арасында халкъыбызны жигит уланы Байсолтанланы Алимни атын биринчилени санында сагъынырга керекди. Ол СССР-ни Жигити деген атха нек тийишли кёрюлгенини юсюнден документ эки бла жарым къагъытны алады. Аны командири жазгъаныча, Балтияны илячини самолётунда душман аскерлеге къажау урушда кёкге 277 кере чыкъгъанды. «Ол къайда учса да – Ханкону, Таллинни, неда Ленинградны кёгюнде – фашистле жигит лётчик Байсолтановну кючюн сынайдыла»,- деп башланады документ.

Бизни 22-жыллыкъ жигитибиз 45 хауа сермешде душманны 19 самолётун жокъ этгенди, ол санда кесинлей тёртюсюн, аскерчи нёгерлери бла бирге – 13, экисин а душман аэродромгъа чабыуллукъну кезиуюнде. «...1941 жылда 14 сентябрьде душманны беш самолёту Стрельняны тийресинде бизни аскерлеге от ачаргъа умут этедиле. Жолдаш Байсултанов терк окъуна душманнга къажау сермешни башлайды. Кеси Ю-88 самолётну агъызады, къалгъан душман самолётла уа бизни аскерлеге жукъ да этмей алайдан къачып къутуладыла...»,-деп жазылады аны саугъалау документде.

АТАКАГЪА БИРИНЧИ ТУРГЪАНДЫ

Батчаланы Шахмырзаны жашы Исмайыл Уллу Ата журт уруш башланнган кезиуде Ленинградда ВКП (б)-ны Ара Комитетини курсларында окъууда болгъанды. Алай анга, башха тенглеринеча, мамыр жашауда салгъан муратларын уруш бошалыр кезиуге дери унутургъа тюшеди.

1941 жылда Ленин атлы аскер-политика академиягъа политкъуллукъчуланы хазырлагъан курсланы выпускниги тамата политрук Батчаланы улу Волхов фронтха 2-чи Ударный Аскерге комендантны управлениясыны комиссарына салынады.

Блокада Ленинград сынагъан къыйынлыкъны ачыкъларгъа сёзле азлыкъ этедиле. Къыралыбызны бек ариу шахарларындан бирин фашистледен эркин этер ючюн аскерчилерибиз кеслерин аямай эдиле. Исмайыл бу шахарны къоруулау сермешлеге къатышханды, атышыула тохтагъан кезиуде уа пропаганда-ангылатыу ишни толтургъанды.

1944 жылда 27 январьда Ораниенбаумну тийресинде энчи лыжа батальонну парторгу Батчаланы Исмайыл биринчи болуп атакагъа кётюрюледи. Аны батырлыгъыны хайырындан аскерчиле Большое Кикерино деген элни тийресинде немислилени ууатадыла. Бу атышыуда жигитлиги эм аскер хунери ючюн таулу Батчаланы Исмайыл Къызыл Жулдузну ордени бла саугъаланады. Дагъыда ол Ата журт урушну орденини 2-чи даражасы, Къызыл Байракъны ордени, «Ленинградны къоруулагъаны ючюн» майдал бла да белгиленнгенди.

ТАУЛУ ЖИГИТЛЕ

Сержант **Аналаны Таубий** «Ленинградны къоруулагъаны ючюн» майдалдан сора да, «Кёнигсбергни алгъаны ючюн» майдал бла да саугъаланнганды. Ол къуллукъ этген батальон Ленинград тийреде, Волхов къатында сермешлеге къатышханды. Лыжный батальонну къауууму бла Таубий фашистлени кёп жолларын кесгенди, гитче частьланы гунч этгенди.

Къулбайланы Батталны уланлары Желебий бла **Къыралбий** Ленинградны эркинлиги ючюн сермешлеге къатышханланы тизмесиндедиле. Желебий хауа-десант аскерде къуллукъ этгенди. 1943 жылда ол ауур жаралы болуп, туугъан журтуна къайтханды. Къыралбийни уа Ленинград фронтну командованиясындан 11 махтау грамотасы барды. Аладан биринде ол Ленинградны юг эм юг-запад жанында душманланы къоруулануы ызын чачдырыуда анга берилген буйрукъланы бет жарыкълы толтургъаны, Красное село эм Ронша элле ючюн къазауатха къатышханы ючюн саугъаланнганы жазылыпды. Ол Ата журт урушну орденини 2-чи даражасы, «Ленинградны къоруулагъаны ючюн», «Варшаваны эркин этгени ючюн», «Кёнигсбергни алгъаны ючюн» майдалла бла саугъаланнганды.

Шахарны азатлаугъа тийишли юлюшлерин **Жантудууланы Ибрагим**, **Къонакъланы Магомет**, **Доттуланы Ибрагим**, **Асанланы Ахыя** да къошхандыла. **Бёзюланы Хаммал**, **Аккыланы Аскербий** эм **Улбашланы Идирис** а урушну аллында жыллада водительни усталыгъына юйренип, колхозда ишлеп тургъандыла. Къазауатны жылларында уа бу усталыкъ алагъа мамыр ленинградчыланы ёлюмден къутхарыргъа онг бергенди. Ала Ладога кёлде «жашауну жолу» бла шахарчылагъа аш-суу элтгендиле, сауутла ташыгъандыла.

Ленинградны эркинлигин жууукълашдырыр ючюн жанларынкъанларын аямай урушхан жигитлени арасында аскер фельдшер **Жолайланы Амашны жашы Ануарны** да сагъынырга тийишлиди. Кёнделенчи жаш медицина службаны лейтенанты 1029-чу мараучу полкну 54-чю мараучу дивизиясыны къауумунда къуллукъ этгенди.

Къазауатда кёргюзтген жигитлиги ючюн ол Къызыл Жулдузну ордени, Ата журт урушну орденини 1-чи даражасы, «Ленинградны къоруулагъаны ючюн», «Аскер махтаулукъну» майдаллары бла да саугъаланнганды. Аны Къызыл Жулдузну орденине кёргюзте, командование былай жазгъанды: «Жолдаш Жолайланы А.А. Къызыл аскерде 1940 жылда сентябрьден 1942 жылда январьгъа дери болгъанды, Ленинград фронтда къазауат этгенди. Выборг шахар ючюн сермешде кесинлей жаралы офицерлени бла аскерчилени атышыу болгъан жерден чыгъаргъанды – 60 адамны».

Ленинград фронтну 43-чю мараучу къызыл байракълы дивизиясыны 65-чи мараучу полкуну аскерчиси – жаяу разведчик **Лёлюкаланы Зарахмат** (архив документледе аны атасыны аты бир жерде Асса, башхасында Марк деп жазылыпды) «Ленинградны къоруулагъаны ючюн» майдалдан сора да, «Жигитлиги ючюн» майдалгъа да тийишли болгъанды. Аны саугъалау документде командири былай жазады: «...1943 жылда 10-20-чы февральда бардырылгъан къазауатда батырлыкъны бла кишиликни юлгюсюн кёргюзтгенди. Песчанка элни тийресинде душманны эки дзоту жокъ этдирилгенлей, биринчи болуп гитлерчиле тургъан жерге жетгенди. Кеси тёрт фашистни жокъ этгенди».

Дагъыда къыралыбызны шимал жанында ара шахарын душмандан эркин этиу къазауатда жигитликлерин кёргюзтгенлени арасында Ленинград фронтну 1-чи гвардия танк бригаданы мараучусу **Чочайланы Сафарны жашы Хаджи**, 59-чу армияны 16-чы танк бригадасыны орудияны командири старшина **Атмырзаланы Магомет**, 8-чи гвардия артиллерия полкну аскерчиси Батчаланы **Шохайыбни жашы Ибрагим**, 407-чи энчи окъутуу мараучу ротаны курсанты ефрейтор **Ностуланы Шабазны жашы Харун**, 109-чу мараучу дивизияны 381-чи мараучу полкуну минометчиги кичи лейтенант **Отарланы Магомет**, 115-чи зенит артиллерия полкну аскерчиси ефрейтор **Биттирланы Чапай**, мараучу бёлюмню командири тамата лейтенант **Сарбашланы Магомет** да бардыла. Ала барысы да «Ленинградны къоруулагъаны ючюн» майдалгъа тийишли болгъандыла.

11-чи мараучу дивизияны 219-чу мараучу полкуну мараучусу - ефрейтор **Кючмезланы Юсюпню** аты уа «Блокадалы Ленинградны эсгериу китабына» кийирилипди. Ол 1943 жылда сермешледе ауур жаралы болуп ауушханды. Таулу жаш «Ленинградны къоруулагъаны ючюн» майдалгъа тийишли кёрюлгенди.

Ленинградны эркинлигин жууукълашдырыр ючюн жанларынкъанларын аямай урушхан таулу аскерчилени, совет халкъны башха миллетлерини келечилерини тизмеси уллуду, бир статьяда аланы барысын да сагъыныр онгубуз жокъду. Бюгюнлюкде, ол къанлы сермешледен 78 жыл озгъандан сора да, Ленинградны къуршоудан эркин этген батырланы, шахарда жоюлгъан мамыр адамланы атлары унутулмагъандыла. Анга уа хар жылдан да «Блокада Ленинградны ётмеги», башха эсгериу акцияла бардырылгъанлары, кинола салынгъанлары, эсгертмеле ачылгъанлары, школлада жигитликни дерслери къуралгъанлары да шагъатлыкъ этедиле.

АБДУЛЛАХЛАНЫ Фатима хазырлагъанды.

Документле

Сау жылны ишлеп турлукъ «Жылы-Суу» тау туризм-рекреация багъыу комплекс орнатыллыкъ жерни планын жарашдырыуну проектин бла ол тийрени чеклерин белгилеуню проектин къабыл кёрюуню юсюнден

Къабарты-Малкъар Республиканы Правительствосуну

БЕГИМИ

2022 жылны 24 январы Нальчик ш. №7-ПП

Россей Федерацияны Шахарда къурулуш бардырыуну кодексини 45-чи статьясына, «Къабарты-Малкъар Республикада шахарда къурулуш ишле бардырыуну юсюнден» Къабарты-Малкъар Республиканы 2006 жылны 5 августунда чыгъарылгъан 66-РЗ номерли Законуну 9-чу статьясыны 1-чи кесегини 10-чу пунктуна, «Къабарты-Малкъар Республиканы туризм-рекреация комплексин айнытыуну» республикалы къырал программасына кёре тамамланыллыкъ баш ишлени Къабарты-Малкъар Республиканы Правительствосуну 2019 жылны 23 сентябринде чыгъарылгъан 167-ПП номерли бегими бла къабыл кёрюлген тизмесини 10-чу пунктуна тийишлиликде Къабарты-Малкъар Республиканы Правительствосу **бегим этеди**:

Бу къошакъланы къабыл кёрюрге:

сау жылны ишлеп турлукъ «Жылы-Суу» тау туризм-рекреация багъыу комплекс орнатыллыкъ жерни планын жарашдырыуну проектин;

сау жылны ишлеп турлукъ «Жылы-Суу» тау туризм-рекреация багъыу комплекс орнатыллыкъ тийрени чеклерин белгилеуню проектин.

Къабарты-Малкъар Республиканы Правительствосуну Председатели МУСУКЛАНЫ А.

Оноу

Жукъгъан аурудан багъаргъа 26 миллион сом бёлюннгенди

Къабарты-Малкъар Республикагъа амбулатория болумлада коронавирус инфекциядан аругъанлагъа дарманла сатып алыргъа 26 миллион сом бёлюннгенди. Саусузланы врачланы къараулары бла багъарыкъдыла.

Алгъаракъда КъМР-ни Башчысы **Казбек Коков** республиканы правительствосуна амбулатория амал бла медицина болушлукъ алгъанланы дарманла бла жалчытыргъа керекди деп буюруу берген эди. Шёндю республикалы бюджетни юсю бла 32 миллион сом багъасы керекли дарманла сатылынып алыннгандыла.

Битеу да регионлагъа амбулатория халда медицина болушлукъ алгъанлагъа 5 миллиард сом бёлюннгенди деп айтылады РФ-ни Правительствосуну сайтында.

Андан сора да, РФ-ни Правительствосу, къысдырыкъ фондундан больницалада жатханланы багъаргъа деп, Россейде эсепде болмагъан дарманланы сатып алыргъа 15 миллиард сом бёлгенди. Сёз, бек аздан 200 минг упаковка молнупиравир эм 78 456 упаковка тиксагевимаб бла цилгавимаб къыт дарманланы сатып алыуну юсюнден барады. Тизмеге дагъыда 3,1 минг флакон сотровимаб эм 515 минг упаковка ремдесивир дарманла киредиле.

Сагъынылгъан препаратланы сатып алыу бла Россейни Саулукъ сакълау министерствосуну бойсунуунда болгъан адамланы дарманла бла жалчытыуну къурау эм план ишни бардырыу федерал ара кюреширикди. Андан сора дарманла регион больницалагъа эм федерал медицина биригиулеге юлешинирикдиле.

Тийишли буйрукъланы проектлери озгъан ыйыкъда РФ-ни Правительствосуну жыйылыуунда къаралгъандыла эм къабыл этилгендиле.

Ырысхыланы къыстырыкъ фонддан бёлюню юсюнден соруу 18 январьда Коронавирус инфекциягъа къажаугъа жораланнган координация советни кенгертилген халда бардырылгъан жыйылыуунда къаралгъанды, деп билдиредиле республиканы оноучусуну пресс-службасындан.

Бизни корр.

Келишим

Байламлыкъла кючленедиле

«Кавказ.РФ» акционер обществону таматасы Хасан Тимижев Россейни экспорт арасы (РЭЦ) бла Шимал Кавказны компанияларына халкъла аралы рынокга чыгъаргъа болушууну юсюнден келишим этгенди.

Анга кёре, байламлыкъ аналитика, билим бериу, сертификат, лицензия, кредит бериу жаны бла къуралыкъды. Къысхасы, компанияла продукцияларын экспортха жарашдыргъанда къыралдан болушлукъ табарыкъдыла.

Хасан Тимижев билдиргенича, РЭЦ бла байламлыкъны ала «Халкъла аралы кооперация эм экспорт» миллет проектни чеклеринде тохташдыргъандыла. «Шимал Кавказда кёп тюрлю продукция чыгъарылады, тыш къыраллада сурам болгъан. Сора аны нек хайырланыргъа керек тюйюлдю?» – деп чертгенди ол.

Шёндю экспортха продукцияны асламысын аграрийле эм химия производство ашырадыла, алай жууукъ заманда ол тизмени кенгертир онгла боллукъдула.

ТАППАСХАНЛАНЫ Аминат.

Профессионалла

«Усталыкъ сайларгъа тюшгенде, медицинаны арсарсыз айыргъанма»

Умутландыргъан жаш хирург Руслан 1990 жылны 1 июлюнда Хасауланы Хажбекирни бла Мусукланы Хаджимуратны къызы, Натальяны, юйюрлеринде туугъанды. Сабийлиги Чегемде ётгенди, анда орта школну бошагъанындан сора медицина жаны бла усталыкъ алгъанды. 2013 жылда уа Тверьде къырал медицина институтну тауусханды. Ординатураны 2013-2015 жыллада Краснодарда Къобан къырал медицина университетде жюрек-тамыр хирургия жаны бла ётгенди. 2015 жылдан бери Нальчикде жюрек-тамыр системагъа бакъгъан регион арада ишлейди.

Хирургия жаны бла уллу сынам жыйгъанды, къыйын операцияланы бардырады. Илму-излем конференциялагъа дайым къатышады. Хар саусузгъа энчи эс бёлгени, аллына келгенни сау этер ючюн, билимин-къарыуун да аямагъаны ючюн адамладан ыразылыкъ да табады. Бюгюн ол бизни ушакъ нёгерибизди.

- Руслан, медицина усталыкъны кёпле юйюрлеринде таматаладан юлгю алып сайлайдыла. Сен а бу огъурлу, аны бла бирге уа жууаплы ишге къалай келгенсе?

Тукъумубузда врачла бардыла, атамы къарындашы да медицина усталыкъны сайлагъанды.

Алгъадан врач болур акъылым жокъ эди. Медицинаны бла юриспруденцияны араларында сайларгъа тюшгенди. Мен оюм этгенден, ахшы врач бир кишиге да, бир тюрлю системагъа да бойсунмайды, билимине кёре болушады адамлагъа. Мында хар не да аны къолундады, тышындан чырмау артыкъ бек чыкъмайды. Юрист а ишинде докторча эркин тюйюлдю.

Ишим не къадар кёп болса, ол къадар хычыуун кёрюнеди, алай болмаса, медицинада бир такъыйкъагъа да къаллыкъ тюйюл эдим. Краснодарда ишлегенимде, жукъларгъа жангыз юч сагъат къалыучу эди, алай арыгъан не болгъанын билмегенме.

- Хирургияны быллай къыйын бёлюмюн а не хыйсап бла сайлагъанса?

- Алгъа жаякъ сюек-бет хирургия жанына къарагъанма. Ол кёбюсюнде косметология, пластика операцияла бла байламлы болгъанына тюшюннгенме. Ызы бла жюрек-тамыр хирургиягъа баргъанымда, хирургланы асламысы андан къоркъгъанларын кёргенме. Россейни баш нейрохирургу Владимир Крылов былай айтыучу эди: «Сосудистый хирургланы саусуз тамырладан къачмай бакъгъанлары ючюн сюеме, нейрохирург а алагъа къатылмаз ючюн мыйыны жартысын къазаргъа хазырды», - деучю эди.

Ёлюмге келтирген аурууланы ичинде жюрек-тамыр системада ауруула онкологиядан сора экинчи жерде барадыла. Мында къан тохтамай къалырына къоркъуу уллуду.

Тыш къыраллада клиниканы рейтинги къуралгъанда, анда ишлеген врачла кеслери къайда багъылгъанларын эсеплейдиле. Ол саулугъуна кеси уруннган учреждениянда бакъдырмай, башхасын сайлай эсе – ишеклик туудурады. Краснодарда, сёз ючюн, край больницаны врачлары кеслерине, юйюрлерини адамларына да анда бакъдырадыла. Мен анда окъугъан заманда бир кюннге 200-250 операция этилип тургъанды, бусагъатда ол тарих 300-350-ге жетгенди.

- Сен бусагъатда нейрохирургия жаны бла да ишлейсе.

- Мында бюгюнлюкде кёбюсюнде инсультлары болгъанлагъа къарайма, аланы профилактикасын бардырабыз. Быллай диагнозлары болгъанлагъа операция этиуню кесини энчиликлери бардыла, сёз ючюн, жюзден ючеуленде инсульт операцияны кезиуюнде болургъа боллукъду. Андан сора да чурумла чыгъарларына да, ол санда сакъатлыкъгъа дери, къоркъуу ёседи, биз аны адамлагъа ангылатыргъа борчлубуз.

- Аны эшитгенлей, къоркъуп, операциягъа барыргъа унамасала уа?

- Аны оноуун хар инсан кеси этеди, доктор къысылукъ этмейди. Сора, кеси къайсы больницаны сайлай эсе, ары бараллыкъды. Мыйыгъа операция тап ётерине киши да ышандыраллыкъ тюйюлдю.

Адамланы къоркъгъанларын да ангыларчады, болсада инсульт болуруна къоркъуу бар эсе, операциясыз ол бир ненча кереге ёседи. Жармагъанлай, дарманла бла багъылыргъа онг бар эсе, ол неден да иги, врач аны билдирмегенлей къоярыкъ тюйюлдю.

- Орта эсеп бла операция къаллай бир заманны барады?

- Орта эсеп бла – бир сагъат. Эм къысха операциябыз 39 минут болгъанды, эм узуну уа – 2 сагъат 20 минут.

Мында операцияланы этип устазым, илму башчым, медицина илмуланы доктору Виктор Лукьянченко бла башлагъан эдим. Сонный артериягъа биринчи эндоскопия операцияны 2017 жылда этгенбиз. Къан тамыр ары-бери бурулуп баргъан, бляшка да чыкъгъан кезиуледе бу амал хайырлылыгъын кёргюзтгенди. Эндоскоп бла уа керекли жерге терк жетесе, алай бла операцияны заманы къысхарады, сора саусуз да бу амалдан сора кесине теркирек келеди. Быллай операцияланы 100-ден аслам этгенбиз.

- Операцияны кезиуюнде адамны жашауу хирургну къолундады дерге боллукъду. Къаллай сезимле, сагъышла келедиле ол чакъда?

- Операцияны этген кезиуде аны сагъышын этмейсе, аллай сагъышла келселе да, эсинги алагъа берирге жарамайды, ол чырмаргъа болады. Операцияны этип бошагъандан сора, саусузну наркоздан къайтышырын сакълагъан эм къыйынды. Краснодарда уруннган кезиуюмде кёп тюрлю операцияланы этгенбиз, бек къыйынланы да, аны ючюн устазларыма ыразылыгъымы билдиреме. Ким не айтса да, саусуз кесин къалай жюрютсе да, операцияны кезиуюнде уллу кёллюлюк этген бир хирург да жокъду. Ала барысы да алагъа къаллай уллу жууаплылыкъ салынганын толу сезедиле.

Жарсыугъа, бизде адамла больницагъа онгсуз болгъунчу келмейдиле. Юлгюге, адам къоркъуулу къауумгъа киреди – башы терк-терк ауруучуду, къан басымы кётюрюледи, къаршы жуукъларыны араларында инсульт болгъанла бардыла. Ол УЗИ-ни ётерге, аны невролога кёргюзтюрге, алай бла инсультха жетдирмезча мадар этерге керекди.

- Бюгюнлюкде медицина иги айныгъанды, жангы оборудование алыннганы юсюнден дайым билдириле турады. Сиз ишлеген учреждения шёндюгюлю технологияла бла жалчытыу а не халдады?

- Ол жаны бла кемчилик, тыйгъыч да жокъду. Бусагъатдагъы излемлеге келишген микроскопубуз, эндоскопубуз, навигация системабыз, башха кереклерибиз да жетишедиле.

Жарсыу жангыз да бир жаны бла барды – адамланы саулукъларына заманында къаратыргъа юйретиу.

- Аны бла байламлы дагъыда бир соруу берирге сюе эдим. Саулукълу адам жюрек, къан тамыр аурууладан сакъланырча кесине ненча жылында къаратып башларгъа керекди?

- 40 жылы толгъандан сора, терапевтге барып, керекли анализлени берирге, тинтиуледен ётерге тийишлиди. УЗИ-ни болушлугъу бла тамырларына къаратыргъа боллукъду. Тютюню, ичгиси жокъ эсе да, жуукъларында быллай ауруула тюбемей эселе да, 40 жылдан сора терапевтге кёрюнсе, игиди. Кёпмюдюле бизде къанларында холестеринни окъуна эсепде тутханла?..

Профилактиканы юсюнден айтханда, тири жашау бардырыу, физкультураны унутмау, жюзюу хайырлыдыла. Аш-азыкъ бла байламлы уа оюмла кёпдюле, биреулен диетаны тутуп тургъанлыкъгъа, къан тамырлары осал болургъа боладыла, башхасы уа аллай затлагъа эс бурмагъанлыкъгъа, бу жаны бла хатасы жокъду. Болсада, инсан жаулу, ауур ашланы сюе эсе, саулугъун сакълар ючюн, ауузланнгандан сора олтуруп къалмай, тынч жарау этсе, игиди. Мен кесим спорт залгъа дайым жюрюйме.

- Руслан, быллай шартны эслейме: адамланы талайы танышларына тынгылап, Интернетде окъуп, кеслерине диагноз саладыла, врач бла кенгешмей, дарманла ичедиле. Сен алагъа не дерик эдинг?

- Адам саулугъуна сакъ болса, Интернетде окъуп, билимин ёсдюрсе, угъай демейме. Алай анда жалгъан информацияны угъай, керти илму материалланы окъургъа керекди. Аурууларыны юсюнден терапевтледен аман билмеген пациентле тюбеучюдюле. Къара, окъу, сора керти да ышанган врачынга бар да, сор. Врачха ышаныу, ийнаныу уллу магъананы тутады. Къыйын болумда, талай специалистге окъуна тюбе, ючеуленден экиси бирча айта эселе, алагъа тынгыла.

- Сен конференциялагъа, конгресслеге дайым къатышаса, аны юсюнден да айтсанг эди.

- Арт кезиуде базыкъ къан тамырла бла байламлы аурууларагъа багъыу амалла сюзюлген регионла аралы конференцияда, Кисловодскда нейрохирургланы кенгешлеринде болгъанма, ары Москвадан, Санкт-Петербургдан, Шимал Кавказны республикаларындан специалистле жыйылгъан эдиле. Москвада нейрохирургланы IX съездлеринде доклад этгенме. Быллай конференцияла сынам жыргъа, билимни ёсдюрюрге уллу себеплик этедиле.

Виктор Лукьянчиков бла бирге «Эндоскопическая нейрохирургия» китапны «Видеоэндоскопическая ассистенция в хирургии брахиоцефальных артерий» деген бёлюмюн жарашдыргъанбыз.

- Госпитальда уа ишлегенмисе?

- Бир кесек заманны. Былайда айтырыгъым, кёпле аманнга кетгинчиге дери юйлеринде багъылыргъа сюедиле. Ковид алай бош инфекция тюйюлдю, къалай къыйын аурууганланы къайтаргъанбыз бери. Диабетлери, онкологиялары, артыкъ семизлиликлери, башха ауур диагнозлары болгъанланы багъыу бютюн кёп заманны алады.

Былайда белгилерге тийишлиди, артыкъ семизлилик жюрек-тамыр системагъа да иги тюйюлдю. Инсан мардадан ауур эсе, бир кесек арыгъыракъ болгъунчугъа дери, аны операциягъа алыргъа жарамайды. Адам кеси саулугъуна сакъ болургъа тийишлиди. Ол тютюн ичсе, мардасыз ашдан кесин тыялмаса, врач айтханны толтурургъа кюрешмесе, анга къалай бла болушургъа боллукъду?!

- Жуукъ заманнга умутларынгы юсюнден билдирсенг эди.

- Кандидат диссертация жаза турама, ол «Эндоскопические операции на сонной артерии» темагъа жораланыпды. Операцияла адам инсультха жетгинчи кёбюрек этилселе, биринчи болушлукъ бериуню айнытыргъа сюерик эдим.

Ушакъны **КУЛЬЧАЛАНЫ Зульфия** бардыргъанды.

ЭСГЕРИУ

Жашауда ахшы ыз къойгъанды

Бир жыл Шимал Кавказны архитекторларыны регионла аралы фестивалы болады. Анда бизни жерлешибиз Каркаланы Мухарбий шахарда къурулушну бардырыуну тап халгъа келтириуге эмда аны айбатландырыугъа уллу къыйын салгъаны ючюн къарындашла Бернардацци атлы майдал бла саугъаланады. Карка улуну, андан сора да, белгили, уллу къырал саугъалары кёп эдиле. Ол Россейни Сыйлы архитектору эди, Россейни Архитектура бла къурулуш илмусуну академиясыны советниги болуп тургъанды.

Мухарбий мени жууугъум тюйюлдю, аны жаланда архитекторнуча таныгъанма. Болсада ол иги шуёхуму анасыны туугъан къарындашы эди. Ма ол айтханды, аны юсюнден бу хапарны да манга: «Жууукъ адамынгы юсюнден жазгъан, аны эсгерген да къыйынды. Январь айда ол дуниясын алышханлы юч жыл болады. Аны биз бир заманда да унутмайбыз, дайым да эсгергенлей турабыз. Республикада белгили архитектор болгъаны бла чекленип къалмай, ол , огъурлу адам да эди. Эгечине, андан туугъан бизге да, кёз-къулакъ болур ючюн къалмагъанды. Биз аны тамата къарындашыбызча кёргенбиз, сюйгенбиз», - дейди Фатимат.

Черек райондан чыкъгъан биринчи профессионал архитектор эди Каркаланы Мухарбий. Юйюрю бла Нальчикде жашагъанды, ишлегенди. Москвада архитектура вузну бошагъандан сора «Къабмалкъгражданпроект» институтда ишлеп башлагъанды. Ол эсде къалырча талай объектни архитектурасын къурагъанды. Аладан иги кесеги бюгюн да республиканы бетин айбат этедиле. Аланы аралырында Уллу Ата журт урушну кезиуюнде жоюлгъанлагъа эсгертме, Къырымшаухалланы Хамзатны Кёнделен элге кирген жерде «Бушуу этген таулу» деген скульптурасы, Бабугентге бла Къара-Суугъа элтген жол айырылгъан жерде малкъар адабиятны мурдорун салгъан акъылман Мечиланы Кязимге жораланнган эсгертме, Нальчик ючюн жанларын берген комсомолчулагъа ишленнген монумент (скульптор Гид Бжеумыхов), дагъыда кёп башхала бардыла.

Тутхан ишин терен ангылагъаны, арый-тала билмегени аны проектлерин жашауда жетишимли бардырыргъа себеплик этгендиле. Скульптура эмда архитектура бирге къошулгъанда уа, экиси да бир аламат искусство болуп, Карка улугъа ишинден зауукъулукъ табарча этгендиле. Жылла оза баргъаны бла уа архитектура аны жашау магъанасы болуп къалгъанды.

Жыйырма эки жылны ичинде (1971-1992 жж.) Мухарбий КъМР-ни Къырал къурулушну комитетини таматасыны орунбасары болуп тургъанды эмда Къабарты-Малкъар Республиканы баш архитекторуну къуллугъунда ишлегенди. Ма ол жыллада шахарыбызда архитектура эмда къурулуш бютюн айныгъандыла.

Карка улу 1981 жылда Россейни (РСФСР) Архитекторларыны союзун къураугъа да уллу юлюшюн къошханды. Аланы биринчи съездлеринде Ара правленнге эмда аны секретарына, Шимал Кавказны архитекторларыны биригиуюню советини председателине да айырылгъан эди. Къабарты-Малкъар Республиканы Архитекторларыны союзуну правленини председателини къуллугъун да кёп жылланы тамамлагъанды. Кесини жашауну ахыр кюнлерине дери Россейни Архитекторларыны биригиуюню Шимал Кавказда регионла аралы союзуну келечиси, СКФО-да архитекторланы - старейшиналарыны советини таматасы да болуп тургъанды.

Мухарбий юй бийчеси Созайланы Нина бла юлгюге келтирирча жашау этгендиле, ариу юйюр да ёсдюргендиле. Бюгюнлюкде атасыны ишин жашы Аслан андан ары бардырады.

Уста архитектор дуниясын алышханлыкъгъа, ол этген ишле къалгъандыла. Ала бирде жюреклени къозгъайдыла, бирде кёзлени къууандырадыла. Алай бла арабыздан кетген адамны аты сакъланады. Аны уа не багъасы барды.

ХОЛАЛАНЫ Марзият.

МУЗЕЙ

«Ислам бла байламлы хазнабызны кемчиликсиз, бузукъсуз сакълаяллыкъбыз»

Адамланы къолларында ислам дин бла байламлы китапла, тарых магъаналы башха затла сакъланыпдыла. Аланы юйюрде эм багъалы, сыйлы затныча, Аллахуталагъа, ийманны, исламгъа сюймекликни белгисинча асырайдыла, тёлюден-тёлюге бередиле.

Алай, жарсыугъа, заман аланы аямайды. Озгъан ёмюрледе басмаланнган, неда къол бла жазылгъан китапны юйде зарансыз сакъларча мадарланы къураргъа онг жокъду. Алай бла тарых магъаналы къол бла жазылгъан, неда зарфха урулгъан китапланы, газетлени тас этеригибизге къоркъуу барды.

Алай энди аланы сакъларгъа, илму, тарых магъаналарына тюз багъа берирге боллукъду. Иймам Абу Ханифаны атын жюрютген Шимал-Кавказ къырал ислам университетни мурдорунда Къабарты-Малкъарда исламны жайылыууну музейи ачылгъанлы бир ненча жыл болады. Ол РФ-ни Президентини грант конкурсунда хорламны хайырындан къуралгъанды.

Проектни чеклеринде китапланы жыйышдыргъандан сора, аланы цифралы амалгъа кёчюрюрге белгиленеди. Алай бла хазнабыз сакъланырыкъды, аны бла бирге уа алада болгъан шартла бла муслийманла, ислам динни тинтиу бла кюрешген адимле, бу темагъа сейирлери болгъанла дунияны къайсы кесегинде да чырмаусуз хайырланаллыкъдыла.

Музейни проектин жашауда «Александровка» микрорайонну межгитини иймамы Мурат Хаджиев толтурады. Ол кеси да бу вузну бошагъанды. Ол экспонатланы тарых магъаналарын тинтеди, аланы темаларына кёре юлешеди, музейде жангы кёрмючле къурайды.

Муратны бизге айтханына кёре, китапланы асламын республиканы жамауаты саугъалагъандыла, бирлерин а эски межгитлени подвалларында тапхандыла. «Кёнделенни эски межгитинде тарых магъаналы китапла бютюнда кёп эдиле. Аланы бузулмазча асырагъа амал болмагъанды, бир бирлери жарсыулу халдадыла. Алай музейде хауаны мылылыгъын жалчытхан система барды. Мындан ары ислам бла байламлы хазнабызны кемчиликсиз, бузукъсуз сакъларыкъбыз»,-дегенди ол

Кертиди, музейде артыкъда сейир экспонатлагъа тюберге боллукъса. Ма тюз кирген жерде биринчи тапкада салыннган китап татар тилде жазылыпды, кесинде да табийгъат бла байламлы илмуланы юслеринден билим барды: физикадан, химиядан, астрономиядан. «Бирле Кавказны билим жюрюмеген, мында къарангы адамла жашагъан сунадыла. Ма бу китапха жюз жылдан артыкъды, ол бизни ата-бабаларыбыз билимге, илмугъа тартылгъанларына шагъатлыкъ этеди»,- дейди Мурат, анда суратланы кёргюзте.

Башха тапкада салыннган Сыйлы Къуранны иеси анга артыкъда сакъ болгъаны, аяп асырагъаны кёрюнюп турады. Анга 150 жылгъа жууукъ болады, алай заман аны териден этилген тышын, бетлерин да бузмагъанды, ол зарансыз шёндюгю тёлюлеге сакъланнганды.

- Ата-бабаларыбыздан бизге ислам бла байламлы бай хазна къалгъанды, алай кёпле юйлеринде къаллай багъалы, магъаналы затны асырагъанларын билмейдиле. Сёзге, мени къолума бир китап тюшгенди. Аны тинтип, керти иеси Чабдарланы Сулейман болгъанын ачыкълагъанбыз. Ол Кавказда, андан тышында да белгили адам, сыйлы алим болгъанды, къадийни борчларын толтургъанды. Билимини теренлигине кёре Сулейман хажини аты дуниягъа айтылгъан алимлеге тенгди. Аны ууазына тынгыларгъа, берекет алыргъа тюрлютюрлю жерледен келгендиле муслийманла. Жарсыугъа, совет заманлада хажини кёп китаплары энчи адамланы къолларына тюшгендиле, асламын Дагъыстаннга алып кетгендиле,-деп билдиреди Мурат.

Музейде къол бла кёчюрюлген бир ненча Къуран барды. Аланы жазгъанланы атларын шёндю ачыкъларгъа онг болмаз, алай ала керти да ийманлары къаты, Аллахуталагъа, исламгъа сюймекликлери уллу болгъанлары ишлеринден кёрюнюп турады. Аланы ариу, кесгин, ачыкъ къол ызларын заман бузмагъанды. «Бу китапладан бирин Сулейман хажи кеси кёчюргенине ишеклибиз. Аны къол ызы белгилиди, арап тилде анга «хад» дейдиле»,-деп къошады Мурат.

Ислам газетле да энчи жерни аладыла. Ала озгъан ёмюрню 90-чы жыллларында, республикада динни жангырыууну кезиуюнде, басмаланнгандыла. Музейде таулуланы бла къабартылыланы тарыхлары, адабиятны, жазыу тилни айныуу бла байламлы экспонатла да бардыла. Ол санда жарыкъландырыучула Нури Цаговну, Адам Дымовну, Шора Ногмовну юслеринден. Цаговну басма юйюнде чыкъгъан "Адыгэ макъ" газетни бир ненча номери да сакъланнгандыла. «Кесибизни басмабыз болгъаны халкъларыбызда илмуну жайылыууна уллу себеплик этгенди. Цагов бла Дымов бу ауур оборудованияны Къазандан Кавказгъа къалай жетдиралгъанлары манга бек сейирди»,-дейди Мурат.

Алыкъа музей толу тюйюлдю, шёндю Мечиланы Кязимни чыгъармачылыгъыны аталгъан кёрмюч кенгертиле турады. Акъылман Кязим кесини назмуларында халкъны исламгъа, Аллахуталагъа сюймекликге чакъыргъаны белгилиди.

- Ол заманны адамларыны билимлери кенг болгъанды. Ала бир затны тинтиу бла чекленмегендиле, бир илмудан башхасына кёчгендиле. Сёзге, Чабдарланы Сулейман китапларында философияны юсюнден айтады, ызы бла тарыхгъа, географиягъа кёчеди, аланы медицина бла байлайды, биягъы Къуранны магъанасын ангылатыугъа къайтады. Аны айтханым, хажини китапларын ангылар ючюн кенг билиминг болургъа, жашаунгу ахырына дери юйренирге, окъургъа керексе,-деп ангылатады Мурат.

Музейни, анда асыралгъан сейир экспонатланы юслеринден кёп айтыргъа боллукъду, алай бери келип, аланы кеси кёзюнг бла кёрсенг андан да хайырлыды. «Муслийманланы дин управлениясында школчуланы ара межгитге чакъырып, аланы ислам бла шагъыйрейлендирген иги тёре барды. Жууукъ заманда уа сабийле бизни музейге да келирле деп ышанама. Мында да ала динибизни мурдоруну юсюнден кёп билим аллыкъдыла»,-деп чертеди ол.

Музейде тамамланыллыкъ жумушла кёпдюле. Ислам университетни библиотекасында да бардыла тарых магъаналы китапла, аланы тинтип, цифралы амалгъа кёчюрюрге керекди. Къараучулагъа сейир болур ючюн а Къабартыда бла Малкъарда ислам къалай жайылгъаныны юсюнден энчи стендле да хазырланадыла.

ТИКАЛАНЫ Фатима.

САУГЪАЛАУ

Бет жарыкълы урунгъаны ючюн

Черек районну билим бериу эмда жаш тёлюню ишлери жаны бла управлениясыны опека эм попечительство бёлюмюню таматасы Къулбайланы Халимат кёп жылланы бет жарыкълы урунгъаны ючюн район администрацияны сыйлы грамотасына тийишли болгъанды, деп билидириледи муниципалитетни администрациясыны пресс-службасындан.

Халимат Магомедовна усталыгъы бийик болгъан эм ишин сюйген специалистди. Аны халаллыгъыны эм иш кёллюлюгюгюню хайырындан къыралдан болушлукъ керек сабийле бир эсепге тюшюрюлюп, себеплик табадыла.

Урунуп башлагъан кезиуюнден бери ол «РФ-ни билим бериуюню сыйлы ишчиси» белгиге, КъМР-ни Жарыкъландырыу, илму эмда жаш тёлюню ишлери жаны бла мнистерствосуну дипломуна эм башха саугъалагъа тийишли кёрюлгенди.

Бизни корр.

ТЕНГИМИ ЮСЮНДЕН СЁЗ

Къолу – чемер, кёзю – жютю

«Таулу таудан тоймайды!»- дегенни кёп кере эшите турама. Бу сёзле Нёгерланы Казбекни жашау жолун толу ачыкълайдыла.

Биз Хабазда къоншулукъда жашагъанбыз. Казбек менден кичирек болса да, жаш жылларыбызда тенглик жюрютгенбиз.

Аны атасы Къазий бла атамы чаллыкъ жерлери къаршы болгъандыла, къошубуз а бир. Солугъан заманыбызда Къазий, ышара-ышара, кёп сейир хапар айтыучу эди. Алма терегинден узакъ кетмейди дегенча, Казбек да сабырды, ышарыуу бетинден кетмейди.

Нёгер улу кёп жылланы ичинде Элбрус миллет паркны Балыкъ-Башындагъы бёлюмюнде къалауур болуп ишлейди. Аны участкасы Минги тауну этегинде болгъаны себепли, къайда къаллай таш-къол, агъач болгъанын биледи. Узакъ жерледен келген къонакълагъа жол башчы болуп, Элбрусну тёгерегине юч кере айланып чыкъгъанды. Кесим сынагъанны айтыргъа тийишли кёреме. Минги тауну тёппесине чыкъгъан тынчыракъды, тёгерегин, чынгыл къаяла бла ётгенден эсе.

Мен Казбекге терк-терк барыучума. Хар жолдан ол бир жангы зат кёргюзтеди: къаяда жазыула, оюула эм суратла, унутулгъан эски элле. Балыкъ башында, кёп ёмюр мындан алгъа къарачайлы Шидакълары жашагъан, унутулгъан элни да Казбек тапханды.

1998 жылда бёрю эл маллагъа къоранч салып тургъан эди. Элде уста мараучула болгъанлыкъгъа, жаныуарны бири да табалмагъанды. Ишни болушун Казбекге билдирединe. Балыкъ-Башындан солуугъа келгенде, ишни къолгъа алады. Сууну онг жагъасында эт кесекни салады да, бёрюча улуп, юч кюнню сакълайды. Ючюнчю кюн, кече арада, хыличи бёрюню атады.

Тенгим къолдан да устады. 1990 жылда, кереклерин андан-мындан жыйышдырып, сейирлик мотоцикл ишлеген эди. Ол жыл окъуна Хабазны эм бийик тауу Паша-Чалгъаннга мотоцикл бла чыкъгъанын кесим кёргенме.

Эсиме келген шартла бла Нёгерланы Къазийни жашы Казбекни уста къоллу, жигер мараучу болгъанын ачыкъларгъа итиннгенме.

СОЛТАНЛАНЫ Магомет.
Сурат авторнуду.

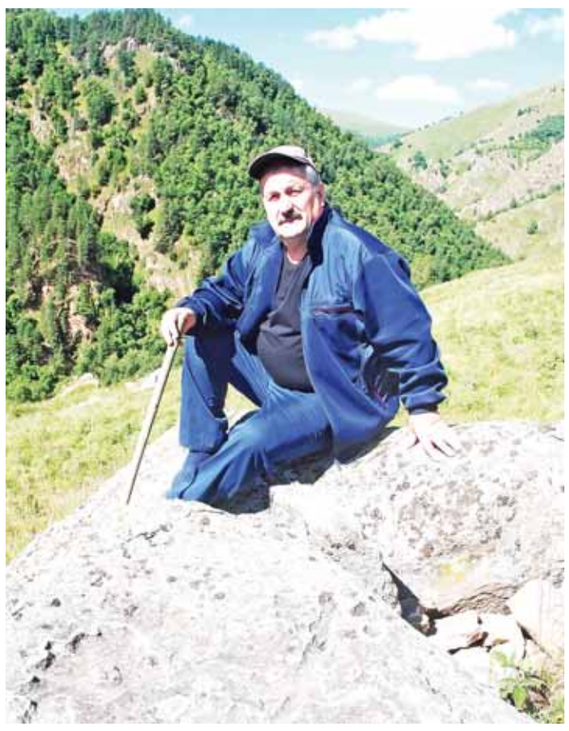

Тинтиуле

САКЪЛЫКЪНЫ СЕБЕБИ

Россельхознадзорну Шимал Кавказда регионла аралы Управлениясында битимлени карантини бла байламлы законодательствогъа Къабарты-Малкъарда бузукълукъ этилгенин тохташдыргъандыла. Ведомстводан билдиргенлерине кёре, «Алтай Ресурс» ООО ашха жараулу чечевицагъа фитосанитария сертификат алыр мурат бла алагъа заявление жибергенди. Берилген документлени тинтгенде, бу продукция фитосанитария карантин кийирилген Алтай крайдан келгени, кесини да сертификаты болмагъаны тохташдырылгъанды.

Бу шартны юсю бла «Алтай Ресурс» ООО эмда аны башчысы КоАП-ны 10.2-чи статьясына тийишлиликде административ жууапха тартылгъандыла. Алагъа тазир салыннганды.

ШАГЪАТЛЫКЪ КЪАГЪЫТЛАРЫ ЖОКЪ ЭДИ

Кимле эселе да улоуларында Шимал Осетиядан Къабарты-Малкъар таба жюз килограмм чабакъ, 120 тауукъ, атла эмда эки тууар элтип баргъанларын «Урух» федерал контроль-пропуск пунктда кёргендиле. Аланы къолларында ол затланы къайсы мюлкледе алгъанларын, алада ветеринария-санитария жаны бла хал нечик болгъанын кёргюзтген къагъытлары жокъ эди. Ол а РФ-ни Ветеринария законодательствосуна эмда Эл мюлк министерствону 589-чи номерли буйругъуна бузукълукъ этилгенини белгисиди, дегендиле ведомствода. Аны ючюн ол улоуланы иелерине (КоАП-ны 10.8 статьясына кёре) административ протоколла жарашдырылгъандыла.

ТЕРЕКЛЕНИ ОРУНУНА ЗЫГЪЫР ТЁГЮЛЮП

Бахсан районда Баксанёнок элни къатында 45-гектарлыкъ жер участкада бузукълукъ этилгенин тохташдыргъандыла Россельхознадзорну Шимал Кавказда регионла аралы Управлениясыны келечилери. Андан билдиргенлерине кёре, ол жер эл мюлк категориягъа киреди. Башхача айтханда, аны жаланда аллай ишде хайырланыргъа жарайды. Шёндю анда терек бахча барды. Инспекторла уа аны 2759- квадратметрлик участкасына зыгъыр тёгюлюп тургъанын кёргендиле. Аны ючюн терек бахчаны иесине КоАП-ны 8.7-чи статьясыны экинчи кесегине тийишлиликде административ иш ачхандыла.

УЛБАШЛАНЫ Мурат хазырлагъанды.

НИЗАМ

Жорукъланы бузгъанла тазир тёлерикдиле

Жангы жылны белгилерге Къабарты-Малкъаргъа Россейни кёп регионундан, Москва, Ленинград, Самара, Пенза областьларындан да аслам адам келгенди, деп билдиредиле республикада Чекчи управлениясы пресс-службасындан.

Солуулары бютюн сейир ётер ючюн туристле Элбрусда бла Чегетде лыжалада учуудан тышында, Бахсан ауузну жер-жерлерине жолоучулукълагъа чыкъгъандыла, ол санда энчи документлери болмагъанлай, чекни тийресине да ётгендиле. Бузукълукъ этгенле, ала уа 20-дан аслам болгъандыла, «Чекчи зонада турууну низамын бузуу» деген статьяны 1-чи номерли кесегине кёре административ жууапха тартылгъандыла.

Бу болум бла байламлы управление республикада жашагъанлагъа эм къонакълагъа да чеклеге жууукъ – Элбрус, Чегем, Черек районланы тийрелеринде энчи низам тохташдырылгъанын, анга бузукълукъ этерге жарамагъанын эсгертеди. Алагъа ётер ючюн, адамны биргесине паспорту, туугъаныны юсюнден шагъатлыкъ къагъыты неда аллай башха документи болургъа керекди, россей-гюржю чекде бешкилометрлик ызда турур ючюн а – пропуск да. Тыш къыраллыла бу документлени биргелерине белгиленнген жерлени барысында да жюрютюрге борчлудула.

Чекчи жерлеге барыргъа пропускну алыр ючюн, управлениясы электрон почтасына (**pu.kbr@fsb.ru**) неда къырал эм муниципал жумушланы порталында (**http://gosuslugi.ru**) заявление жазаргъа керекди. Бу жумуш хакъсыз тамамланады. Заявление жазылгъандан сора, Россейни инсанларына пропускла 15 кюнню ичинде жарашдырыладыла, тыш къыраллылагъа блам гражданстволары болмагъанлагъа – 30 кюнню. Бу жумушну тамамлауну юсюнден толу хапарны **Нальчик шахар**, **Къабарты орам**, **192-чи мекям** адрес бла барып неда **8-8662-481857** телефон номерге сёлешип билирге боллукъду.

Законну бузгъанла, башда билдирилгенича, административ жууапха тартыладыла, алагъа 500-1000 сом тазир салынады. Тыш къыралланы келечилери, ахча тазирни тёлегенден тышында, Россейден къысталыргъа да боллукъдула.

КУЛЬЧАЛАНЫ Зульфия.

Прокуратура

УУНУ ИНТЕРНЕТДЕ САТАРГЪА ХАЗЫРЛАННГАНДЫ

КъМР-ни прокуратурасы наркотиклени сатхан инсаннга ачылгъан уголовный ишни сюдню къарауууна бергенди.

Прокурорну орунбасары Сергей Белов республиканы инсанына ачылгъан терслеу материалланы къабыл кёргенди. Анга алгъадан келишип, информация-телекоммуникация ызланы хайырланып, кёп санда наркотиклени законсуз сатаргъа умут этгени ючюн терслеу материалла ачылгъан эдиле (РФ-ни УК-сыны 30-чу статьясыны 3-чю кесеги, 228.1-чи статьясыны 4-чю кесеги).

Следствие ачыкълагъаныча, былтыр мартда терсленнген аманлыкъчы къауумну санында героин наркотикни сатып алгъанды. Ала аны андан ары сатаргъа умут этгендиле, интернетни онгларын хайырланып. Алай полициячыла аланы бузукъчу ишлерин тыйгъандыла.

Терслеу материалла Нальчикни шахар сюдюню къарауууна берилгендиле.

Быллай аманлыкъ этгенни уа, законлагъа тийишлиликде, эркинлиги 10 жылдан 20 жылгъа дери сыйырылыргъа боллукъду.

ДАУНУ КЪАБЫЛ КЁРГЕНДИ

КъМР-ни эл мюлк министри прокуратураны эсгертиулерин толтурмагъаны ючюн административ жууапха тартылгъанды. Аны юсюнден бизге надзор ведомстводан билдиргендиле.

Былтыр августда КъМР-ни прокуратурасы Эл мюлк министерствода коррупциягъа къажау законла къалай толтурулгъанларын тинтген эди. Аны кезиуюнде федерал излемлеге бузукълукъла ачыкъланнгандыла эмда аланы кетерирге кереклисини юсюнден эсгертиуле чыгъарылгъандыла.

Болсада эл мюлк министр аланы толтурургъа унамагъанды. Аны себепли къуллукъчугъа РФ-ни Административ бузукълукъланы кодексини 17.7-чи статьясына кёре административ иш ачылгъанды.

Сюд органла ол жаны бла дауну тинтип, коррупциягъа къажау законлагъа бузукълукъланы кетерирге кереклисини юсюнден оноуну тюзлюгюн тохташдыргъанды, аны толтурургъа борчлу этгенди. Сюдню оноуу бла эл мюлк министрге административ тазир салыннганды.

Аманлыкъчылыкъ

ЖАЛГЪАН ТЮТЮННЮ БАГЪАСЫ МАРДАДАН ОЗГЪАНДЫ

КъМР-де МВД-ны экономика аманлыкълагъа эм коррупциягъа къажау бёлюмюню къуллукъчулары Майский шахар тюкенледен биринде къырал марка салынмагъан тютюнле тапхандыла. Полициячыла аны иеси 49-жыллыкъ шахарчы болгъанын тохташдыргъандыла. Аны айтханына кёре, товарны ол танымагъан адамдан сатып алгъанды.

Битеу да бирге 1669 тютюн пачка сыйырылгъанды, аланы тышларына тюрлю-тюрлю фирмаланы этикеткалары жабышдырылып эдиле. Тинтиуледен сора тохташдырылгъаныча, товарны багъасы 180 минг сомдан озады.

Тюкенни иесине къырал маркасы болмагъан товарланы сатып алгъаны, асырагъаны, сатханы ючюн терслеу материалла ачылгъандыла (РФ-ни УК-сыны 171.1-чи статьясыны 5-чи кесеги).

ХАЙЫР АЛАМА ДЕП, 317,9 МИНГ СОМУН ТАС ЭТГЕНДИ

Прохладна районну инсаны хыйлачыгъа кесин алдатып, ахчасын тас этгенди. Ол аны юсюнден полициячылагъа белгили этгенди.

Право низамны сакълаучула бардыргъан тинтиуледен ачыкъланнганыча, былтыр ноябрьде эр кишиге ол танымагъан адам сёлешип, файда алыр ючюн компанияны акцияларын сатып алыргъа боллугъун айтханды. Ызы бла юч айны ичинде жалгъан инвестор тюрлю-тюрлю сылтауула бла аны 317,9 минг сомун кесине ётдюргенди. Алай акцияла, файда, ахча да келмей къалгъандан сора, прохладначы полициячылагъа тарыкъгъанды.

Бу шартла бла байламлы уголовный иш ачылгъанды.

«КЫРДЫКНЫ КЕСИМЕ ЖЫЙГЪАНМА»

Терекчи полициячыла «Шкода-Рапид» машинаны водителинден 254,6 грамм наркотик сыйыргъандыла.

Быйыл 22 январьда жолда жюрюуню къоркъуусузлугъуну инспекторлары Терекде «Шкода-Рапид» машинаны тохтатхандыла. Аны тинтген кезиуде полициячыла кырдыгы бла къара чулгъамны тапхандыла. Машинаны иеси ол кендир болгъанын, аны кесине ичерге жыйгъанын айтханды.

Экспертиза чулгъамда «марихуана» уу болгъанын, аны ауурлугъу 254,6 граммгъа жетгенин тохташдыргъанды. Терекчиге наркотикни законсуз асырагъаны, жарашдыргъаны, ташыгъаны ючюн уголовный иш ачылгъанды (РФ-ни УК-сыны 228-чи статьясыны 2-чи кесеги).

Басмагъа **ТИКАЛАНЫ Фатима** хазырлагъанды.

КъМР-ни 100-жыллыгъына

Минги тауну сураты – маркалы конвертде

Быйыл Къабарты-Малкъар Республика къуралгъанлы 100 жыл болгъаны бла байламлы «Россейни почтасы», «Марка» акционер общество эм КъМР-ни коллекционерлерини биригиулери бирлешип, Минги тауну сураты болгъан маркалы конвертни чыгъаргъандыла. Аны тиражы 100 минг экземплярды.

«Марка» акционер обществону келечилери конвертни макетин жарашдыргъандыла, аны сыфатын бла тышын А. Хачеритлов бла С. Капранов хазырлагъандыла.

«Республиканы юбилейине жораланып, кёчюрюлюучю энчи штемпель да жарашдырылгъанды. Ол, сентябрьде республиканы 100-жыллыгъын белгилегенде, къууанч халда хайырланырча этилликди. Биз аллай байрам ишлеге къатышханыбызгъа ыразыбыз»,- дегенди «Россейни почтасы» акционер обществону КъМР-де управлениясыны таматасы Заур Вороков.

Сагъынылгъан конвертни Нальчикни почтасында алыргъа боллукъду, артда ала республиканы почта бёлюмлерине да тюшерикдиле.

Бизни корр.

ЁХТЕМЛЕНИУ

Локияланы Жамболат – спортну халкъла аралы класслы устасы

Озгъан жыл белгили гёжефибиз Локияланы Жамболатха бютюн жетишимли болгъанды. Ол Европаны грек-рим тутушуудан Польшаны ара шахары Варшавада бардырылгъан чемпионатында хорлагъанды эмда анга «Россейни спортуну халкъла аралы класслы устасы» деген ат алгъанды.

Жамболатны башха спорт хорламлары да кёпдюле. Элбрус районну Байзуллаланы Юсюпню атын жюрютген олимпиадалы резервли спорт школда юйреннген жаш кеси заманында Россейни жаш тёлю биринчилигинде алчы болгъанды, къыралны чемпионатында эки кере да хорлагъанды, кюмюш эмда доммакъ майдалла бла да саугъаланнганды, Россейни Кубогун алгъанды, Иван Поддубныйны баш саугъасы ючюн эришиуледе экинчи эмда ючюнчю жерлеге чыкъгъанды. Бу ахыр эришиуле дунияны гитче чемпионатына саналгъанларын белгилерге сюеме.

Халкъла аралы даражалы хорламлары да кёпдюле Локия улуну. Ол аскерчилени араларында бардырылгъан дунияны чемпионатларында, Европалы миллетлени Кубогу ючюн командалы эришиуледе эки кере да биринчи жерлеге чыкъгъанды, Дунияны Кубогу ючюн турнирде эки жолда да кюмюш майдал алгъанды. Россейни миллет жыйымдыкъ командасына киргенли да талай жыл болады.

Жамболатны насийхатчысы «Ата журтну аллында къыйыны ючюн» экинчи даражалы орденни майдалыны кавалери, Къабарты-Малкъар Республиканы физкультурасыны бла спортуну сыйлы къуллукъчусу, Россейни сыйлы тренери Локияланы Юрийди.

Анатолий ТЕМИРОВ.
СУРАТДА: Локияланы Жамболат тренери Локияланы Юрий бла.

ЖЕТИШИМ

Къаты кюрешни эсеплери – алтын майдалла

Пятигорск шахарда панкратиондан бла грепплингден «KAVKAZ CHAMPIONSHIP» деген ачыкъ турнир бардырылгъанды, анга «Эльбрус» клубубузну келечилери къатышхандыла.

Анда панкратионда къыйын сермешледе алтын майдалланы Чочайланы Амир бла Гыллыланы Азрет къытхандыла. «Кюмюшню» Шахмырзаланы Тамерлан бла Имран Мендикеев алгъандыла, доммакъ майдал бла Хазналаны Алим къайтханды. Грепплингде ючюнчю жерге Бёзюланы Алихан тийишли болгъанды.

Жашланы тренерле Жантудууланы Азамат, Насыплыланы Азрет, Ёлмезланы Дагиб юйретедиле.

КУЛЬЧАЛАНЫ Зульфия.

АХЧА

Налогну бир кесегин къайтарыргъа энди тынчды

НДФЛ налогну бир кесегин артха къайтарыуну юсюнден законодательствогъа былтыр 21 майда тюрлениуле (100-ФЗ закон бла) кийирилгендиле. Алагъа кёре, ахчаны энди налог органлагъа 3-НДФЛ декларацияны эмда шагъатлыкъ этген документлени да жибере турмай алыргъа онг барды, деп билдиргендиле ФНС-ни Къабарты-Малкъарда Управлениясындан.

Битеу керекли шартланы налог органла банкладан аллыкъдыла. Налогну бир кесегин къайтарыр ючюн, аны тёлеучюню энчи кабинетине (**https://lkfl2.nalog.ru/**) кирип заявлениясны къабыл этерге керекди. Инсаннга аллай онг берилгенин ведомство бир айны ичинде тинтип, ызы бла онбеш кюнден кеч къалмай ахчасын къайтарлыкъды.

Быллай халда инвестициялы эмда мюлк налогланы бир кесегин артха алыргъа боллукъду. Экинчисинде, сёз жеринден тепдирилмеген мюлк затын алыуну неда ипотекагъа процентле тёлеуню юслеринден барады.

Алай бла банкладан инсан быллай жумушла тамамлагъаныны юсюнден билдириу келсе, ол налог тёлеучюню энчи кабинетинде чыгъарыкъды. Башында айтылгъаныча, адамны налогуну бир кесегин къайтарыргъа эркинлиги бар эсе, налог орган заявлениясны кеси жарашдырып, аны ол инсаннга (энчи кабинетине) жиберликди. Андан ызыдыкъ алгъандан сора уа, белгиленнген заманны ичинде ахчасын къайтарлыкъды.

УЧРЕДИТЕЛЬЛЕ: КЪАБАРТЫ-МАЛКЪАР РЕСПУБЛИКАНЫ ПАРЛАМЕНТИ БЛА ПРАВИТЕЛЬСТВОСУ

Баш редактор
КЪОНАКЪЛАНЫ Хасан

РЕДКОЛЛЕГИЯ:
ТЕКУЛАНЫ Хауа (баш редакторну орунбасары),
ЖАНГУРАЗЛАНЫ Нажабат (баш редакторну орунбасары),
ТОКЪЛУЛАНЫ Борис (жууаплы секретарь),
МУСУКАЛАНЫ Сакинат,
ТИКАЛАНЫ Фатима,
ТРАМЛАНЫ Зухура,
УЛБАШЛАНЫ Мурат.

ТЕЛЕФОНЛА:
Редакторну приёмныйы – 42-63-01.
Баш редакторну орунбасарлары – 42-38-21, 40-04-82.
Жууаплы секретарь – 42-66-85.
Секретариат – 40-93-62. Корректорла – 42-63-52.

РЕДАКЦИЯНЫ БЁЛЮМЛЕРИ:
Политика эм право – 42-24-02, 42-67-68.
Экономика – 42-66-73.
Культура – 42-66-76.
Социал ишле – 42-75-82, 40-59-18.
Курортла, туризм эм спорт – 40-39-93, 42-66-71.
Окъуучула бла байламлыкъла жюрютюу эм жазылыу – 42-37-94.
Энчи корреспондент – 42-68-72.
Операторла – 40-28-49, 42-39-65.

Редакция авторла бла къагъыт жюрютмейди. Къол жазмалагъа рецензия этилмейди эм ала артха къайтарылмайдыла.
Газетде басмаланнган материаллада айтылгъан оюмла редакцияны оюму бла келишмезге боллукъдула. Алада айтылгъан хар зат ючюн Россей Федерацияны Басманы юсюнден законуна тийишлиликде материалланы авторлары кеслери жууаплыдыла.

Редакция авторладан 400 газет тизгинден (машинка бла жазылгъан 5–6 бет) кёпню алмайды.

Газет Связьны, информация технологияланы эмда асламлы коммуникацияланы ишлери жаны бла федерал надзор къуллукъну (Роскомнадзорну) Къабарты-Малкъарда управлениясында 2016 жылда 19 декабрьде регистрация этилгенди.

Регистрация номер —ПИ № ТУ07-00118. Индекс - П 5893

Газетни басмагъа "КъМР-Медиа" ГКУ-ну компьютер службасы хазыр этгенди.

Газет "Издательство "Южный регион" ООО-ну типографиясында басмаланнганды. Ставрополь край, Ессентуки ш., Никольский орам, 5а

Газетлени иелерине тапдырыу ючюн КъМР-ни почта связыны федеральный Управлениясы жууаплыды. Телефонла: 76-01-21

Газетлени розницагъа сатыу ючюн КъМР-ни "Роспечать" акционер обществосу жууаплыды. Телефон: 42-69-34

Газет ыйыкъда юч кере чыгъады – геюрге, орта, шабат кюнледе.

Номерге графикге кёре 19.00 сагъатда къол салынады. 20.00 сагъатда къол салыннганды

ГАЗЕТНИ НОМЕРИН ЧЫГЪАРГЪАНЛА:
Мусукаланы Сакинат – дежурный редактор; Кучукланы Сафият, Кетенчиланы Зульфия – жууаплы секретарьны орунбасарлары; Зезаланы Лида (1,2-чи бетле), Мокъаланы Зухура (3-чю бет), Ахматланы Люаза (4-чю бет) – корректорла.

Тиражы 1558 экз. Заказ № 136
Багъасы 10 сомду.

РЕДАКЦИЯНЫ ЭМ ИЗДАТЕЛЬНИ АДРЕСИ:

360000, Нальчик шахар, Ленин атлы проспект, 5
электрон почта: elbor_50@mail.ru